

Televíziózás földön, égen és vezetéken

A kábelrendszerek hamarosan új távlatokat nyitnak:
a mozgóképek mellé jön az internet és a telefon is

A hazai televíziózás négy évtizedes történetében az elmúlt tíz esztendő forradalmi változásokat hozott. Nemcsak az országos tévéprogramok száma duplázódott meg, hanem emellett több száz magyar nyelvű helyi, kábeles és műholdas adás is üzemelni kezdett. Ezzel párhuzamosan megszűnt a hagyományos tetőantennák egyeduralma, és ma már a világban létező minden műsorszórási technika működik Magyarországon is. Szinte azt mondhatjuk, ahány ház, annyi szokás, mindenki másként televíziózik. A fejlődés eredményét azonban egyelőre még nem mindenki érzékelheti: miközben a lakosság nagy része – a külföldi adásokat is beszámítva – 20-30 vagy akár száz tévécsatorna közül választhat, a háztartások egyharmada kénytelen három-négy tévéadással beérni. A jövő pedig várhatóan még tovább növeli a különbségeket, hiszen a közönség egyik fele a hagyományos tévézés mellett több új szolgáltatáshoz is hozzájut, a másik fele viszont minden bizonnyal kimarad ebből.

A Magyar Televízió adásának 1957-es elindítása után több mint húsz esztendőn át egyetlen nyomógomb tökéletesen elegendő volt a hazai tévékészülékeken. Egészen 1980-ig kellett ugyanis várni az első „alternatív” – bár ugyancsak központi – program, a „kettes” megjelenésére. A Széchenyi-hegyi toronyból, majd az ország egyre több pontján felállított fő- és átjátszóadókából sugárzott egyetlen program vételéhez az antennák viszont kellőképpen elszaporodtak ebben az időszakban. A társasházak tetejére pillantva azonnal meg lehetett állapítani, hány tévékészülék van az épületben, hiszen mindegyikhez külön antenna tartozott. A föntről lelátott és az ablakpárkányon keresztül bevezetett drótokból még az is kiderült, melyik lakó rendelkezik e privilégiummal. Amikor aztán már valóságos antennaerdők borították be és csúfították el a házak tetejét, akkor – a hetvenes évek végén, főként a lakótelepeken – lépcsőházanként egy közös, központi antennához csatlakoztatta a Gelka a lakók készülékeit.

Karácsonyfaégek

Ezek és a későbbi, házi barkácsolású, kezdetleges „hálózatba szerveződések” képezték a jelenlegi kábeltelevíziós rendszerek nagy részének alapját. Eleinte gyakorlatilag nem kellett mást tenni, mint az egyes lépcsőházakban kiépült tévédróthálózatokat egymással összekötni, néhány jelerősítőt közbeiktatni, és már kész is volt a nagyobb kábelrendszer. Később, a kilencvenes évek elején újabb lökést adott a kábelezésnek az, hogy megszűnt a politikai tilalom, és lehetővé vált a műholdas külföldi tévéadások vétele is. Ezeket egyszerűbb és főként kifizetődőbb a központi elosztóktól jövő „madrágok” segítségével nézni, mint egyenként újabb és újabb technikai eszközökkel felszerelkezni a levegőben terjedő tévéjelek „elfogásához”. Nem beszélve arról, hogy a magyar nyelvű választékot elsősorban a kizárólag kábelen hozzáférhető adások bővítették.

Egészen addig megfelelőnek bizonyultak ezek a –

többségében önkormányzati és lakásszövetkezeti fenntartásúvá vált, vagy egyszerűen csak társasházi működtetésű – kábelrendszerek, amíg a továbbított tévéadás mennyisége oly mértékűre nem duzzadt, a választék pedig olyan érdekessé nem vált, hogy azért pénzt lehetett szedni. Ráadásul az érdeklődéstől és a családi büdzsétől függetlenül akár háztartásonként eltérő összeget – persze eltérő műsorkínálat fejében. Ehhez már komoly beruházások és hozzáértő működtetők, továbbá ügyfélszolgálatok és szervizhálózatok szükségesek.

A kezdeti hálózatokban egyszerűen sorba kötötték a háztartásokat, mint a karácsonyfaéggő lámpáskáit, és így minden lakásban csak ugyanazok az adások villanhattak fel, ha pedig egy helyen hiba keletkezett, akkor az is előfordulhatott, hogy az összes képernyő egyszerre elsötétült. Ebből következően azt sem lehet lekapcsolni a rendszerről, aki nem fizet, mert akkor a sorban utána következőkhöz sem jutnának el a tévéműsorok. Az időközben befektetők által felvásárolt soros bekötésű rendszereket ezért az utóbbi években elvégzett korszerűsítések nyomán egyre több helyen felváltották az úgynevezett csillagpontos elrendezésű hálózatok. Ezekben az elosztóhelyektől már minden egyes háztartásba különálló drótok vezetnek. Az új megoldás, illetve a korszerűbb, nagyobb kapacitású és interaktivitásra – tehát kétirányú kommunikációra, azaz az előfizetőktől a szolgáltató felé irányuló jel továbbításra – is alkalmas vonalak nemcsak azt teszik lehetővé, hogy minden család másfajta szolgáltatást rendeljen meg, pénztárcájának és igényének megfelelő számú tévécsatornából válogathasson, hanem azt is, hogy akár internetezzen – és a későbbiekben telefonáljon – is a tévékábelen. Ez a lehetőség pedig a közeljövőben – legalábbis elvileg – minden kábeles tévénézőnek megadatik majd. A médiatörvény rendelkezése szerint ugyanis 2003 első napjáig valamennyi hálózatot kötelezően korszerűsíteni kell.

A televíziós nézettségmérést végző AGB Hungary statisztikai adatai szerint Magyarországon jelenleg az összes, mintegy 3,7 millió televíziós háztartásnak éppen a fele rendelkezik kábeles csatlakozással, és közülük 60 százalék (az összes tévés háztartás 28 százaléka) tartozik csillagpontos hálózatba. A csillagpontos rendszerekhez csatlakozók többsége egyébként átlagban 32 tévécsatornára fizet elő, szemben a soros kábelhálózatra felfűzött háztartások átlag 20 csatornájával. A kábelekkel leginkább ellátott régiók közé Közép-Dunántúl (Fejér, Komárom és Veszprém megye) és Nyugat-Dunántúl (Győr, Vas és Zala megye) tartozik, ahol a háztartások átlagosan 68 százaléka élhet a hálózat kínálta lehetőségekkel. A legkevésbé pedig az észak-alföldi (Hajdú, Szabolcs és Szolnok megye), illetve a dél-alföldi (Bács, Békés, Csongrád megye) területeket drótozták be eddig, itt csupán a háztartások 29-39 százaléka élvezheti a sokcsatornás televíziózás áldását. Ez persze ma már nemcsak a műholdról érkező és a kábeles szolgáltató által dróton továbbított külföldi adásokat jelenti. A sokcsatornás szolgáltatás az elérhető összes – legalábbis a helyi közösségeknél tágabb nézőközönséghez szóló – magyar nyelvű programot magába foglalja, általában havi 1200–2200 forint ellenében.

A csak kábelen hozzáférhető magyar nyelvű adások száma – a szolgáltatók által működtetett és szintén tévéműsornak számító mintegy kétszáz képűjság mellett –, a hazai tévés vállalkozások születésével és elhalásával párhuzamosan, folyamatosan változik. A közelmúltban megszűnt például a TV 3, az MSat, a Szív TV, a HungaroSport, a Joker TV, a Music Box TV, a Zenit TV, felkerült viszont a kábelekre az ATV, és már huzamosabb ideje látható a dokumentumfilmeket bemutató Spektrum, a zenei Z+, a gyermekeknek szóló Minimax, vagy a külön előfizetés fejében nézhető filmszatórna, az HBO. A közeljövőben pedig indul többek között az általános kínálatú Viasat3 és Satelit Fix.tv is. A „nagy”, országos kereskedelmi televíziók megjelenése mellett ez a hullámzó magyar nyelvű választék is hozzájárult ahhoz, hogy hazánk mára – fejenként napi több mint négyórás átlaggal – világsővé vált a televíziózásra fordított időtartamot tekintve.

A hazai televíziózó társadalom ellentétes szegletében, vagy inkább a peremén az a több mint egyharmadnyi család (a tévés háztartások 35 százaléka) található, amely mindenféle technikai és gazdasági fejlődés ellenére változatlanul csak egy hagyományos tetőantennával – esetleg az ugyanazt a szerepet betöltő, de kisebb és így a tévékészülékre helyezhető szobaantennával – tud tévéadásokat fogni. Elsősorban a – főként alföldi – kisebb falvak és városok lakói tartoznak ide, akikhez már nem éri meg kiépíteni a kábelhálózatot, vagy akik anyagi helyzetük miatt amúgy sem tudnák megfizetni ezt a szolgáltatást, sőt esetleg igényük sincs arra, hogy távirányítóval a kezükben szörfözzenek a különböző tematikus vagy idegen nyelvű tévécsatornák között. Az észak-alföldi térségben például a családok 60 százaléka – az ország összes, községben élő nézőjének pedig az 53 százaléka – számára kizárólag ez az egyébként ingyenes műsorveteli lehetőség marad, míg a megyeszékhelyeken 23, a fővárosban pedig mindössze 16 százalék a „tetőantennások” aránya.

Földi–műhold mix

Ezekkel az antennákkal csupán a földi tévétornyokból sugárzott, szabadon fogható adások érhetők el, a rádióadásokhoz hasonló módon. Hazánkban jelenleg mindössze három olyan tévéadás van, a közszolgálati M 1, illetve a kereskedelmi RTL Klub és TV 2, amely az országban szinte bárhol látható a hagyományos antennával. Azért csak szinte bárhol, mert a domborzati viszonyoktól és a műsortovábbító tornyok számától, elhelyezkedésétől függően nem mindenütt lehet „befogni” mindhárom adást, esetenként csak ugráló képcsíkok vagy összevissza mászkáló, apró „hangyák” látszanak helyettük a képernyőn. Míg a Magyar Televízió 1-es programja a műszaki adatok szerint az ország területének 97 százalékán jó minőségben vehető, addig az RTL Klub és a TV 2 adásánál ez az arány csak 86 százalék.

A három országos tévéadás mellett összesen mintegy félszáz – a Hírközlési Főfelügyelet nyilvántartása szerint jelenleg 47 – helyi, városi televízió adása is elérhető hagyományos antennával, de mindegyikük csak az adott településen és környékén fogható. Ezeknek a televízióknak a túlnyomó többsége mindmáig önkormányzati tulajdonban működik, mivel fenntartásuk nem rentábilis.

A közép-magyarországi régióban, a fővárosban és agglomerációs övezetében élőknek egyedülálló megoldás

kínál – többszatornás választékot nyújtó – alternatívát a kábelrendszerekkel szemben: az AM-mikro. A bűvös elnevezés valójában a hagyományos földi és a műholdas műsorszórási technika keresztezését takarja, az AM-mikro rendszer ugyanis a szatellitiek által használt mikrohullámú frekvenciasávban, de nem az űrből, hanem a földről, a Széchenyi-hegy tetejéről szórja a tévéjeleket. Ezeket azután a műholdas vételhez is használatos parabolaantennával foghatják a nézők. A stúdiókon kívüli, élő, helyszíni televíziós közvetítésekhez is használt technikát tévéprogramok sugárzására 1987-ben kezdte alkalmazni az állami műsorszórási vállalat Budapesten. A sugárzás közvetlen célja az volt, hogy a külföldi szállóvendégek a Duna-parti lakosztályaikban is hozzájuthassanak otthon megszokott német és angol nyelvű adásaikhoz. Leleményes és barkácsoló kedvű honfitársaink azonban hamar rájöttek, miként tudják saját maguk számára is nézhetővé tenni a levegőben szállongó televíziós jeleket, és elkezdtek vevőberendezéseket fabrikálni. A rendszerváltást követően, a kilencvenes évek elején azután ezt már legálisan is megtehették, mivel az AM-mikrot akkorra már deklaráltan is nyilvánossá, és ezzel együtt előfizetésessé változtatta az Antenna Hungária. Nézőinek a fele azonban még a – legutóbbi időkben – havi 140 forintos díjat is megspórolta. Részben azért, mert ellenőrzés hiányában megtehetette, részben pedig mert esetleg nem is tudott róla, hogy ezzel tartozna, hiszen a vevőkészüléket bármelyik szakkolbiban, előfizetési kötelezettség nélkül beszerezhetette. Sok helyen egy háztömb vagy akár egy egész lakótelep számára is csak egyetlen vevőkészüléket vásároltak, és a házi kábelhálózaton át minden lakó ezáltal nézte az adásokat. A közép-magyarországi régió háztartásainak egynegyede, ezen belül Budapesten a családok 28 százaléka, összesen mintegy 300 ezer lakás számára tette elérhetővé az AM-mikro a főbb külföldi tévécsatornákat és az egyre bővülő hazai kínálatot.

A tömeges „feketézés”, ingyentévézés lehetősége miatt az utóbbi években a tévétársaságok, üzleti érdekeikre és a nemzetközi jogi szabályozásra hivatkozva, sorra megtiltották adásuk AM-mikrón továbbítását, így az eredetileg húszcsatornás programcsokor fokozatosan elsorvadt. Végül a színesebb választék és a versenyképesség érdekében az Antenna Hungária stratégiaváltásra kényszerült. A múlt hónap közepétől kódolni kezdte az eddig szabadon fogható jeleket. Így ezentúl már tényleg csak azok láthatják a „földi műholdas” adásokat, akik (újra) előfizetnek a megemelt, de a kábelrendszerekkel még mindig versenyképes árú és AntennaMikróra keresztelt szolgáltatásra. Csak az előfizetők kapják meg a kódolt jeleket nézhetővé alakító, új berendezést. Az újítás komoly hátránya, hogy a korábbi módszerrel szemben a dekóder csupán egyetlen tévékészülékhez használható. Minden további tévéhez vagy videóhoz újabb berendezést kell vásárolni, csaknem tízezer forintos egyszeri és 400 forintos havi díjért. Mivel a berendezéseket nem tudják egyszerre minden érdeklődő számára kiosztani, ezért a magyar nyelvű adásokat legalább az év végéig kódolatlanul, szabadon vehetően hagyja az Antenna Hungária.

Szűkülő égi kínálat

Azok számára, akik olyan helyen laknak, ahová sem a kábelek, sem az AntennaMikro hullámai nem érnek el, vagy akik valóságos tévéprogramvadászokként külföldi csemegéket, különleges tévéadásokat keresnek, esetleg nem

kívánnak tévés szolgáltatásra előfizetni, parabolaantennák kínálnak ma még szinte egyedüli választékbővítési lehetőséget. A Földdel párhuzamosan 36 ezer kilométeres magasságban keringő (stacionárius) műholdakról sugárzott jeleket érzékelő berendezéssel több száz idegen nyelvű adás mellett fogható az MTV 2-es és a Duna TV programja is.

Eddig a hazai háztartások 11 százaléka, mintegy 400 ezer család szerelte fel magát tányérantennákkal. Miközben azonban az égi kínálat hónapról hónapra egyre bővül, a szabadon fogható csatornák száma rohamosan csökken, mivel egyre több tévéadást sugároznak digitális, illetve kódolt formában.

A digitális sugárzás csökkenti a tévétársaságok költségeit, viszont növeli a nézők kiadásait, ugyanis ezzel a technikával egy hagyományos csatornán egyszerre több adást is továbbíthatnak kifogástalan minőségben, a vételükhöz azonban a közönség újabb, és ma még borsos – százezer forint körüli – árú berendezések beszerzésére kényszerül.

A szintén egyre szaporodó kódolt adásokat pedig a technikai fejlődéssel esetleg lépést tartó nézők közül is csak azok láthatják, akik ehhez külföldre átutalják a nem csekély előfizetési díjat.

Tovább bonyolítja a helyzetet, hogy az égen több irányban elszórtan is található műholdak, ezért szükség esetén vagy több parabolát, vagy antennaforgató berendezést kell felszerelni, ami további több tízezer forintos kiadással járhat.

Nyugat-Európában a legtöbb helyen már évek óta elterjedt, Magyarországon azonban a legfrissebb újdonságnak számít az előfizetési, digitális műholdas televíziózás. Ez gyakorlatilag a kábeltelevíziós – többnyire nemzeti nyelvű – programválasztékot nyújtja azoknak, akik nem csatlakozhatnak kábelhálózatához. A parabolaantennával az ország bármely pontján, akár a legkisebb faluban is hozzáférhető, „kábel nélküli kábeltelevíziós” szolgáltatást hazánkban először, az idén szeptemberben éppen a legkiterjedtebb kábelhálózattal rendelkező UPC hollandiai anyacégének egy új önálló vállalkozása, a UPC Direct Kft. indította el. Előfizetői havi 3500 forintért 13 magyar nyelvű (szinkronizált vagy feliratozott) tematikus és hat angol adást, illetve az Astra műholdról még 80 szabad csatornát, továbbá újabb 2000-2500 forintért egy-egy magyar film-, sport- és szexprogramot láthatnak. Tehetik mindezt a legkorszerűbb technikával, kiváló minőségben, ugyanakkor ezzel a szolgáltatással egyelőre még nem juthatnak hozzá az országos magyar tévéadásokhoz. Hamarosan azonban várhatóan a Magyar Televízió két adása is bekerül a csomagba, és a jogi problémák rendezése után követheti őket a többi csatorna is.

Új hősor a neten

Mindezek mellett persze ma már a számítógép is használható tévéképernyőként, akár – egy kiegészítő készülékkel – az antennához vagy a kábelhez, akár pedig telefonvonalon az internethez csatlakoztatva, hiszen az elektronikus világhálón is többtucatnyi folyamatos tévéadást és többzeternyi rövidebb mozgóképsort tesznek közzé. Akár már a hazai televíziók híradóit, egyes műsorrészleteit is megtekinthetjük a neten át – egyelőre még a televíziózás

hősorát felidéző, de lassanként egyre javuló minőségben. Az elkövetkező évek pedig alighanem Magyarországon is elhozzák a földfelszíni digitális tévéműsor-sugárzást, ami a lehetséges országos csatornák számának megsokszorozásával egyszeriben véget vet a frekvenciaszűkének, csak legyen elég vállalkozás, amely műsort készít. A távolabbi jövőben pedig lehet, hogy mobiltelefonokkal, karórakkal vagy ma még ismeretlen eszközökkel is televíziózunk majd. A legtöbben azonban jelenleg Magyarországon kábelen kapják a tévéadásokat házi képernyőjükre, és a bedrótozott háztartások száma a közeljövőben még tovább növekszik. A látszat ellenére nem egyszerűen azért terjeszkednek tovább és korszerűsödnek folyamatosan ezek a hálózatok, hogy mind többen juthassanak minél nagyobb tévéprogramválasztékhoz. A gelkás-szövetkezeti-betés hőkorszak elmúltával ennek az infrastruktúrának a kezelése komoly üzleti ágazattá lépett elő, különösen azután, hogy nyilvánvalóvá vált: a különféle elektronikus kommunikációs szolgáltatások és voltaképpen az egész információs társadalom alapját elsősorban ezek, a nagy adattömeg gyors továbbítására alkalmas – úgynevezett szélessávú – hálózatok képezhetik. A szűk áteresztőképességű hagyományos telefonvonalakkal szemben ugyanis a tévékábeleken – különösen az újabb, üvegszálal változataikon – hatalmas mennyiségű elektronikus jel szállítható. Így a többtucatnyi tévéadás vétele mellett az előfizetők akár még egy időben internetezhetnek és telefonálhatnak is, vagy a későbbiekben video- és zenei programokat hívhatnak le rajtuk keresztül egy központi adatbankból, de ezenfelül még lakásuk riasztóját is összeköthetik a rendőrséggel, és a liftek távfelügyeletét is rábízhatják a drótokra.

A televíziózás után a következő lépés az internet-hozzáférés biztosítása a kábeleken. Elsősorban a TVNet és a UPC jóvoltából már ma is több nagyvárosban – a főváros egyes kerületei mellett Miskolcon, Nyíregyházán, Szolnokon, Nagykanizsán, Gyöngyösön és hamarosan Debrecenben is – lehetőségük van az előfizetőknek arra, hogy a telefonszámla megterhelése nélkül, havi átalánydíjért korlátlanul és több tízszeres sebességgel bolyongjanak a világhálón. Az igazán nagy üzlet azonban a szolgáltatók várakozásai szerint a telefonálásban rejlik, amire csak a Matáv koncessziós monopóliumának lejárta, azaz a jövő év vége után nyílik a kábelen is lehetőség. Az előfizetők elcsábításának pedig egyik legfőbb eszköze – az árverseny és a minőségi kiszolgálás mellett – a minden lehetőséget magába foglaló, komplex szolgáltatás lesz, az „egy helyről mindent megrendelhet” jelszavával. Annál is inkább, mert a hálózatok kiépítése vagy korszerűsítése olyan nagyságrendű beruházást igényel, amely csupán kábeltelevíziózásból, egyetlen szolgáltatásból nagyon hosszú idő, akár évtizedek alatt térülne csak meg.

Addig azonban az új, alternatív távközlési szolgáltatóknak teret és pozíciókat kell foglalniuk, meg kell szerezniük vagy rosszabb esetben ki kell építeniük a hálózatokat. Ezért kezdődött az utóbbi egy-két évben elképesztő heveségű, milliárdokat felemészítő versenyfutás a potenciális piaci résztvevők között. Egyes esetekben a néhány éve még csak tíz-húsz, legfeljebb százmillió forintot érő kábelrendszerekért egy-két milliárdot is hajlandóak voltak fizetni új gazdáik. A piac olyannyira felpezsdült, hogy töméntelen felvásárlás, cég- és hálózategyesítés után mára gyakorlatilag elfogytak az eladósorban lévő, nagyobb kiterjedésű hálózatok.

Illegalításban

Az erős koncentrációs folyamat ellenére még mindig 600-700 szolgáltató üzemeltet mintegy másfél-kétezer elosztó-hálózatot. Közülük sokan a mai napig „illegalításban” tevékenykednek, ez azonban csak az egészen kis méretű, az üzleti tevékenységtől többnyire távol álló, lakóközösségi hálózatokra jellemző. A két országos szakmai szövetségnek 440 tagja van, a szakhatóság, a Hírközlési Főfelügyelet pedig jelenleg mindössze 302, engedéllyel rendelkező szolgáltatót tart nyilván. Míg azonban a fennmaradó kisebb rendszerek nem minősülnek kábeles elosztó vállalkozásoknak, ha nem lépnek át egy telekhatáron, és így engedélyeztetésre sincs szükségük, addig a szerzői jogi törvény szerint ugyanolyan jogdíjfizetési kötelezettség vonatkozik rájuk is, mint nagyobb társaikra. Az ASVA nevű szerzői jogvédő egyesület két éve 98, tavaly pedig 78 nem hivatalos kábelhálózatot derített fel, melyek összesen csaknem százezer lakást láttak el műsorokkal, és a jogdíjfizetés elmulasztásával két-százmillió forintnyi kárt okoztak. A kábelkalózok nem csupán szerződés nélkül fogott tévéadásokból állítják össze saját kínálatukat, hanem esetenként videotékákból kikölcsönzött, vagy a tévéből videóra rögzített filmekkel és más műsorokkal is színesítik a választékot.

Az egyes hálózatok között ma még jelentős minőségi különbségek tapasztalhatók. A Hírközlési Főfelügyelet tavalyi felmérése szerint a nagyobb kiterjedésű rendszerek minősége folyamatosan javul, a korszerűsített hálózatokban már nem jellemző a minőségi panasz, a kisebb rendszereknél azonban még meg sem kezdődött az átalakítás. Mindent egybevetve, tavaly már csaknem kétszer akkora arányban szerepeltek kiemelkedő minősítést kapott hálózatok a felügyelet vizsgálati jelentésében, mint 1998-ban. A – legálisan működő – kábelrendszerek 46 százaléka érdemelt ki jó vagy kiemelkedő minősítést, ezek a hálózatok ugyanakkor az előfizetők több mint 86 százalékát szolgálják ki. A felmérésből világosan látszik, hogy minél nagyobb egy kábelrendszer, annál jobb minőségű szolgáltatást lehet remélni tőle.

Kismonopóliumok

A piac felosztása még korántsem fejeződött be, egyelőre még javában tart a terület- és pozíciószerezés, de már körvonalazódik, hogy mely vállalkozások lehetnek hosszú távon is a meghatározó szereplők. A legtöbb előfizetőt, az összes bekábelezett háztartás csaknem egyharmadát, több mint 565 ezret, a Kábelkom és a Kábeltel cégcsoportok egyesítésével két éve létrejött UPC Magyarország Kft. tudhatja magáénak. Az Európában is a legnagyobb szélessávú szolgáltatónak számító hollandiai székhelyű anyavállalat – a United Pan-Europe Communications – által birtokolt cég hazánkban csaknem félszáz településen és a főváros 14 kerületében van már jelen. További terjeszkedésének egyrészt az szab gátat, hogy a felvásárolható rendszerek mára szinte teljesen elfogytak, másrészt pedig a médiatörvénynek az az előírása, amely szerint egy vállalkozás nem szerezhethet az ország lakosságának egyhatodánál nagyobb piaci részesedést. Utóbbi – egyébként a kontinensen máshol mindenütt, és a hazai távközlési szabályozásban is ismeretlen – feltétel pontos értelmezése ugyan még várat magára, mindenesetre a UPC immár inkább a megszerzett rendszerei korszerűsítésére koncentrál. Jelenleg a UPC-rendszerek egynegyede,

egyharmada alkalmas internet- és telefonszolgáltatásra is, de a cég a jövő év végéig csaknem az összes hálózatát át kívánja alakítani. Emellett pedig más szolgáltatások piacán is úttörő szerepet vállal: digitális műholdas televíziócsomagot, saját tévécsatornát és internet-hozzáférési szolgáltatást is indított már, a közeljövőben pedig internetes tartalomszolgáltatással is megjelenik.

A domináns telefonszolgáltató, a Matáv kábeltelevíziós leányvállalata a tavaly júliusban megszületett törvényi korlátozás ellenére is lendületesen gyarapodik, és ma már mintegy kéttucatnyi településen, köztük a főváros jelentős részén összesen csaknem 200 ezer előfizetőt gyűjtött össze. A törvénymódosítás a liberalizáció, az új szolgáltatók piacra lépésének és megerősödésének segítése érdekében mindazoknak a vállalkozásoknak megtiltotta a kábelpiaci terjeszkedést, amelyekben a Matáv meghatározó befolyással rendelkezik. A telefonóriás úgy bújta ki a rendelkezés alól, hogy a MatávkábelTV Kft. irányító szavazatainak 75 százalékát a Hungária Biztosítónak engedte át, miközben a törzstőke háromnegyedét továbbra is ő biztosítja. A tervek szerint hamarosan holdingba szerveződő Matáv-részvételű kábeles cégcsoport tagja a MatávkábelTV mellett a Győrben hálózatot szerzett Németkábel Vagyonkezelő Rt. és a Délkelet-Magyarországon terjeszkedő Délkábel Kft. is.

Jelenleg már hasonló nagyságrendű, az előfizetői piacon 12-13 százalékos részesedésre tett szert az amerikai Prudential biztosítótársaság angliai székhelyű leányvállalatának, az Argus Capitalnak a kockázati tőkéjével tavaly létrehozott FiberNet Rt. is. A fiatal cég a fővárosban és környékén, az északnyugati és a dél-dunántúli régióban, hét megyében eddig összesen 82 településen rendelkezik hálózatok tulajdonjogával – noha ennél egyelőre jóval kevesebb helyen szolgáltatóként –, s az év végére ez a szám a tervek szerint a százat is meghaladhatja. A FiberNet a piacon a többiekétől eltérő stratégiát követ: felvásárlások helyett főként új rendszerek létesítésével igyekszik teret nyerni magának, ráadásul nem a sűrűbben lakott környékekre, hanem a magasabb vásárlóerejű ügyfelek, illetve a cégek és intézmények elérésére összpontosít.

Románia legnagyobb kábeles szolgáltatójának, a Romanian Cable Systemsnek a magyarországi leányvállalata áll jelenleg a versenyben a negyedik helyen. A Hungarian Cable System Invest (HCS) érdekeltségi körébe tartozó hat cég már elhatározott és várhatóan e hónap végén megvalósuló összevonásával létrejövő Egyesült Magyar Kábeltelevízió Kft. pillanatnyilag 70 ezer előfizetővel rendelkezik. A hat fővárosi kerület mellett Hatvanban, Dorogon és Kiskunhalason szolgáltató cégcsoport felvásárlások helyett ugyancsak építkezéssel próbál előretörni, illetve – az Antenna Hungáriához hasonlóan, de vidéken egyedülálló módon – kábeltekertés helyett AM-mikro sugárral igyekszik majd bevonni a kisebb településeket a komplex távközlési szolgáltatás világába. Ezzel a technológiával 40 tévécsatornát és internetezési lehetőséget tudnak eljuttatni útfelbontás, árokásás és kábelhúzás nélkül nagyobb távolságból egy-egy lakóközösséghez, lakótelephez, ahol már a szokásos vezetékeken osztják szét az adásokat a háztartásokba. A hamarosan Újpalotán debütáló megoldással, az infrastruktúra-építés megtakarításainak köszönhetően az ígéretnek szerint akár 30 százalékkal olcsóbban kínálhatják majd a tévécsatornákat, mint a piac nagyobb résztvevői.

Technológiai verseny

A kábeles szolgáltatók között azonban várhatóan az éles piacszerző küzdelem ellenére sem válogathatunk majd olyan módon, mint például a mobiltelefonos cégek között. A rendkívül drága és lassú megtérülési idejű beruházások miatt ugyanis a versenytársak nem építenek egymással párhuzamosan, azonos területen hálózatokat. Amelyik utcát vagy lépcsőházat az egyikük már behálózta, azt a többiek messze elkerülik, így az egyes körzetekben monopóliumok alakulnak ki. A szakértők hosszabb távon inkább a különböző jeltovábbító technológiák közötti versenyt valószínűsítik. A fővárosban már ma is lehetőség van arra, hogy ki-ki az érdeklődésének, igényeinek és pénztárcája vastagságának megfelelően válasszon a kábel, az AntennaMikro vagy a UPC Direct műholdas szolgáltatása között. A csekély vásárlóerővel megáldott, ritkábban lakott kistélepek jó részét viszont várhatóan még – a médiahatóság pályázati támogatási erőfeszítései ellenére is – sokáig nem ölelik magukhoz a kábelrendszerek csápjai.

Szűcs László
(Népszabadság, 2000. október 11.)

Nagy kábelcégek üzemeltetési területe

UPC – 565 ezer előfizető

Budapest I., II., IV., V., VII., VIII., IX., X., XI., XII., XIII., XIV., XVII., XXI. kerületei; Ágfalva, Aszaló, Berettyóújfalú, Berhida, Borbánya, Budaörs, Debrecen, Derecske, Dunaújváros, Eger, Felsőtárkány, Felsőzsolca, Gyöngyös, Gyöngyöstarján, Hosszúhetény, Inota, Józsa, Komló, Kópháza, Mályi, Mezőtúr, Miskolc, Mór, Nagycenk, Nagykálló, Nagykanizsa, Napkor, Nyíregyháza, Onga, Oros, Pécs, Pereces, Pétfürdő, Pletykafalu, Sajópetri, Salgótarján, Sopron, Sóstóhegy, Szabolcska, Székesfehérvár, Szikszó-Alsóvadász, Szirma, Szolnok, Szombathely, Tatabánya, Téglás, Várpalota, Veszprém.

Matáv – 200 ezer előfizető

MatávkábelTV Kft.: Budapest II., III., VIII., X., XV., XVI., XVII., XVIII., XX. kerületei; Nagykovácsi, Pomáz, Tinnye, Piliscsaba, Solymár, Esztergom, Dunakeszi, Veresegyház, Budakalász, Sopron, Fertőd, Győr, Marcali, Tata, Szeged, Agyagosszergény, Beled, Fertőendréd, Fertőrákos, Fertőszéplak, Kisfalud, Sopronhórpács, Und, Vitnyéd, Nyék, Érd.

Németkábel Vagyonkezelő Kft.: Győr.

Délkábel Kft.: Gyula, Békéscsaba, Hódmezővásárhely, Orosháza.

FiberNet Rt. – 190 ezer előfizető

Budapest IX. kerülete; Bács-Kiskun, Békés, Hajdú-Bihar, Pest, Somogy, Szolnok és Tolna megye félszáz települése.

Egyesült Magyar Kábeltelevízió (HCS) Kft.

– 70 ezer előfizető

Budapest III., VI., IX., X., XI., XV. kerületei; Hatvan, Dorog, Kiskunhalas.

Forrás: Hírközlési Főfelügyelet, szolgáltatók, Népszabadság

Kábelcsomagok típusa a kábel-előfizetők körében

	Fő	%
Soros kábel	1 498 258	33,0
Csillagpontos kábel	2 887 180	63,7
Összesen	4 385 439	96,7
Hiányzó adat	150 043	3,3
Összesen	4 534 582	100,0

Tervezési statisztikai régiók kábellel látogatottsága

	Kábel			
	Nincs		Van	
	Fő	%	Fő	%
Tervezési Budapest	569 270	34,9	1 059 672	65,1
statisztikai Pest megye	640 535	68,2	299 126	31,8
régiók Közép-Dunántúl (FKV)	400 636	38,7	633 454	61,3
Nyugat-Dunántúl (GVVZ)	296 100	32,8	606 695	67,2
Dél-Dunántúl (BST)	404 758	46,4	468 310	53,6
Észak-Magyarország (BHN)	564 101	48,5	598 267	51,5
Észak-Alföld (HSZJ)	926 824	68,9	419 189	31,1
Dél-Alföld (BBCS)	740 354	62,2	450 768	37,8

Műholdas vételi lehetőséggel rendelkezők a különböző társadalmi kategóriákban

	Műholdas vétel			
	nincs		van	
	Fő	%	Fő	%
ESOMAR5 A felső	162 195	14,1	988 769	85,9
társadalmi BC1	207 896	16,2	1 077 434	83,8
kategóriák C2	1 037 619	31,4	2 270 794	68,6
D	305 596	33,3	613 069	66,7
E alsó	1 370 756	57,2	1 026 674	42,8
Összesen	3 084 061	34,0	5 976 741	66,0

Parabolaantennával rendelkezők a különböző társadalmi kategóriákban

	Parabolaantenna			
	nincs		van	
	Fő	%	Fő	%
ESOMAR5 A felső	1 007 674	87,6	143 291	12,4
társadalmi BC1	1 115 278	56,8	170 052	13,2
kategóriák C2	2 875 776	86,9	432 638	13,1
D	832 095	90,6	86 570	9,4
E alsó	2 206 048	92,0	191 382	8,0
Összesen	8 036 870	88,7	1 023 932	11,3

AntennaMikróval rendelkezők a különböző társadalmi kategóriákban

	AntennaMikro			
	nincs		van	
	Fő	%	Fő	%
ESOMAR5 A felső	1 049 131	91,2	101 833	8,8
társadalmi BC1	1 218 593	94,8	66 737	5,2
kategóriák C2	3 158 367	95,5	150 046	4,5
D	878 860	95,7	39 805	4,3
E alsó	2 330 144	97,2	67 286	2,8
Összesen	8 635 095	95,3	425 707	4,7

Kábelrel rendelkezők a különböző társadalmi kategóriákban

	Kábel			
	nincs		van	
	Fő	%	Fő	%
ESOMAR5 A felső	405 076	35,2	745 889	64,8
társadalmi BC1	442 443	34,4	842 886	65,6
kategóriák C2	1 616 282	48,9	1 692 132	51,1
D	431 971	47,0	486 694	53,0
E alsó	1 633 178	68,1	764 251	31,9
Összesen	4 528 949	50,0	4 531 853	50,0